

Wstęp

Realizowana reforma studiów prawniczych na Uniwersytecie Gdańskim skłoniła mnie do nowego spojrzenia na program nauczania przedmiotu: Prawo ochrony środowiska. Piętnastogodzinny wykład kursowy jako przedmiot obowiązkowy wymaga od prowadzącego takiego wyboru treści, aby przekazać Słuchaczom-Czytelnikom najistotniejsze prawne kwestie dotyczące ochrony środowiska w ujęciu funkcjonalnym i to w powiązaniu z realiami życia gospodarczego, zgodnie z zasadą ustrojową zrównoważonego rozwoju, ustanowioną w art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Przedstawiam prawo w działaniu, aktywnie, a nie statycznie, próbuję znaleźć nową autorską formułę dla dydaktyki Prawa ochrony środowiska w Polsce, kraju leżącym nad Bałtykiem, którego ustawodawstwo jest dostosowywane do prawa Unii Europejskiej i kraju, który implementował większość międzynarodowych konwencji z zakresu ochrony środowiska. Fakty te wpływają bezpośrednio na kształt i treść przepisów z tego zakresu. Mam nadzieję, że powiedzie mi się to zamierzenie i że uda mi się też zainteresować zagadnieniami ochrony środowiska młodsze pokolenie prawników i administratywistów, a także innych przedstawicieli nauk społecznych, tych studiujących i tych już pracujących zawodowo.

W Polsce mamy kilka bardzo dobrych podręczników z zakresu prawa ochrony środowiska autorstwa lub pod redakcją znakomitych profesorów: J. Bocia, M. Górskiego, A. Lipińskiego, R. Paczuskiego, W. Radeckiego, B. Rakocznego, J. Stelmasiaka, B. Wierzbowskiego. Podręczniki te charakteryzują się systemowym wykładem treści jurystycznych, komentują obszerne ustawodawstwo środowiskowe i analizują orzecznictwo. Korzystam i ja z tego bogactwa warsztatu prawniczego bezpośrednio lub pośrednio, odsyłając Czytelnika do wybranych pozycji literatury, której wykazy znajdują się po każdym wykładzie, czy inaczej mówiąc – po każdym rozdziale, a na końcu zamieszczam szerszy, zbiorczy wykaz literatury do studiowania na użytek seminarzystów i osób piszących referaty,

eseje, opinie i ekspertyzy z zakresu prawnej ochrony środowiska. Jest to w moim rozumieniu bazowa i sprawdzona literatura przedmiotu.

Zagadnienia prawne połączyłam z zagadnieniami zarządzania środowiskiem, te ostatnie dotyczą bowiem reguł gospodarowania środowiskiem, które wyznacza ustawodawstwo. Rośnie ilość przepisów prawnych adresowanych do przedsiębiorców jako tych korzystających z zasobów środowiska i gospodarczo je wykorzystujących. Rośnie również ilość przepisów adresowanych do organów państwa jako tych, które administrują zasobami środowiska. Trudno zatem było mi nie uwzględnić aspektów zarządzania środowiskiem, skoro współczesne akty prawne traktują bardziej o zarządzaniu elementami środowiska niż ich zachowaniu, np. krajobrazem w Konwencji o ochronie krajobrazu podpisanej we Florencji czy w ustawie o zarządzaniu przyrodą w Resource Management Act w Nowej Zelandii.

W treści czternastu wykładów akcenty położono na kilku zagadnieniach:

- ochrony przyrody, gdyż one to zapoczątkowały ochronę środowiska na całym świecie i od dwustu lat stanowią trzon tej ochrony, przybierając nowe formy organizacyjne: ochronę bioróżnorodności, obszary Natura 2000; są to klasyczne zagadnienia prawa ochrony środowiska;
- kompensacji szkód w środowisku, a jest to istotne zagadnienie dla prawników;
- transgranicznej ochronie środowiska, która jest wszechobecna, gdyż środowisko jest jedno;
- reperkusjach zmian klimatu – współczesnym i modnym temacie z ochrony środowiska;
- ochronie wód, które są ważnym elementem środowiska, z którego zanieczyszczenia mogą się przenosić na inne elementy;
- zintegrowanej ochronie środowiska morskiego, najważniejszym zagadnieniu z międzynarodowego prawa środowiska;
- roli gmin w ochronie środowiska w dwudziestopięcioleciu funkcjonowania z sukcesem samorządu terytorialnego w Polsce;
- kwestiom środowiskowym w wydobywaniu gazu łupkowego jako typowego przykładu z gospodarczego prawa środowiska;
- kierunkach rozwoju prawa ochrony środowiska, które są nierozdzielnie związane z europejską polityką i prawem ochrony środowiska.

Przepisy z zakresu prawa ochrony środowiska z wielu powodów ulegają częstym nowelizacjom i cechują się dużą dynamiką zmian. Starłam się zatem tak przedstawiać kwestie normatywne, aby nie przeładowywać tekstu informacjami o charakterze technicznym i dezintegrującym tekst wykładu. Czytelnik może uzupełniającą korzystać z łatwo dostępnych systemów informacji prawnej

sejmowej, rządowej i popularnego LEXa, które informują o aktualnych aktach prawnych z zakresu zagadnień ochrony środowiska.

Na końcu chciałabym wyrazić nadzieję, że lektura tej książki pozwoli Studiującym na zapoznanie się z podstawowymi zagadnieniami prawa i zarządzania ochroną środowiska, które są wszechobecne we współczesnym świecie. Są one też koniecznym elementem wykształcenia prawników, administratywistów czy też innych przedstawicieli nauk społecznych.

Prawo ochrony środowiska stało się kompleksową i obszerną dziedziną prawa, która rozwija się dynamicznie, gdyż ciągle ciągle zwiększa się ilość przepisów prawnych chroniących środowisko, które obejmują nie tylko kwestie ekologiczne, ale i również wszystkie sfery ludzkiej aktywności.

I my sami – jako członkowie społeczności międzynarodowej – też musimy chronić środowisko dla obecnych i przyszłych pokoleń, dla naszych dzieci i wnuków.

Janina Ciechanowicz-McLean